

Foto: 1 – Roar Bævre

Etne kommune Energi- og klimaplan

2023-2027

trygg·raus·engasjert MOT

Innhold

1.	Innleiing	3
1.1	Bakgrunn for planarbeidet	3
1.2	Om planen	3
1.3	Nasjonale føringer.....	4
1.4	Regionale føringer.....	4
1.5	Kommunale føringer	5
2.	Status i Etne kommune	6
3.	Prioriterte tema, mål og tiltak.....	11
3.1	Redusere direkte klimagassutslepp	11
Deltema:	3.1.1 – Lågare energibruk.....	11
Deltema:	3.1.2 –Nye energikjelder	12
Deltema:	3.1.3 – Transport.....	14
Deltema:	3.1.4 – Klimavenleg landbruk	16
3.2	Redusere klimafotavtrykket	17
3.3	Trygg og robust kommune	19
3.4	Sikre naturmangfold.....	21

I. Innleiing

I.1 Bakgrunn for planarbeidet

Dei menneskeskapte klimaendringane har alvorlege konsekvensar for menneskjer, dyr og natur. FN sitt klimapanel (IPCC) sin siste hovudrapport er tydleg på at det ekstreme er i ferd med å bli meir vanleg. Rapporten vert omtalt som «ein alarm for menneskeheita», og «kode raud». Noreg har gjennom Parisavtalen forplikta seg til å redusere utslepp av klimagassar med minimum 50 - 55% innan 2030 og har mål om å vere eit lågutsleppssamfunn innan 2050. For å nå klimamåla må energien me nyttar vere fossilfri, og me må nytte energien så effektivt som mogleg.

Kommunane speler ei viktig rolle i arbeidet mot å nå dei nasjonale måla, og Etne kommune må ta sin del av den globale dugnaden.

Energi- og klimaplanen definerer mål og tiltak innanfor 4 målområde:

- Redusere direkte klimagassutslepp
 - Lågare energibruk
 - Nye energikjelder
 - Transport
 - Klimavenleg landbruk
- Redusere klimafotavtrykket
- Trygg og robust kommune
- Sikre naturmangfaldet

Eit hovudmål er å redusere Etne kommune sine direkte klimagassutslepp med 55% innan 2030 (i høve til 1990 nivå), og arbeide vidare for å bli eit lågutsleppssamfunn innan 2050. Eit anna hovudmål er å arbeide målretta for å redusere straumbruken i kommunale bygg.

I.2 Om planen

Energi- og klimaplan 2023 – 2027 skildrar korleis kommunen skal arbeide mot ei grøn omstilling. Planen inkluderer mellom anna mål om å kutte direkte klimagassutslepp med 55% innan 2030, gjere omfattande tiltak for å gjere den kommunale bygningsmassen meir energieffektiv og førebu kommune og innbyggjarar på klimaendringane som er venta hos oss. Klimabudsjetten skal vere styringsverktøy for å sikre tilstrekkeleg reduksjon av klimagassutslepp. Innanfor nokre område kan det også vere aktuelt å nytte indikatorar for å måle framgang underveis i planperioden. Det er viktig at me er bevisste i høve til kva tiltak som me vel å gjennomføre, og at me vel tiltak som munnar.

Planen er utarbeida som ein temaplan og skal vere ein plan som fokuserer på Etne kommune som organisasjon. Det vart tidleg i planprosessen vurdert å utarbeide planen som ein kommunedelplan, men dette vart valt vekk då me ser behovet for å kunne rullere planen fortløpende og utan krav om å følgje formelle planprosessar.

Utvikling har vore ansvarleg for planprosessen, men med god bistand frå dei andre einingane i kommunen. Oppbygginga til planen byggjer i stor grad på Vestland fylkeskommune sitt høyringsutkast for *Regional plan for klima*. Det vart lagt opp til fire veker offentleg høyringsprosess.

Energi- og klimaplanen er gjeldande i tidsperioden 2023-2027, og elles fram til planen vert rullert. Kommunen legg opp til ei ny rullering av planen i 2027, og då med eit auka fokus på mål og tiltak som rettar seg mot innbyggjarar og næringslivet i kommunen. Ved neste rullering vil det også vere aktuelt å auke ambisjonsnivået om å redusere dei direkte klimagassutsleppa til kommunen ytterlegare.

I.3 Nasjonale føringer

Noreg har gjennom Parisavtalen forplikta seg til å føre ein klimapolitikk som unngår ein temperaturstiging på meir enn 2 grader, og helst under 1,5 grader. For å oppnå dette har Stortinget vedtatt nasjonale mål om å redusere klimagassutsleppa med 50 – 55% innan 2030 samanlikna med 1990-nivåa. I tillegg skal Noreg omstilla til eit lågutsleppssamfunn innan 2050. For å realisere de nasjonale klimamåla er det vedtatt ei rekke planar og føringer for kommunalt klimaarbeid.

- Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023.
- Klimaplan for 2021-2030 (Meld.St.13 (2020-2021))
- Klimakur 2020

I.4 Regionale føringer

Utviklingsplan for Vestland er den regionale planstrategien til Vestland fylkeskommune og set strategisk retning for utviklinga i perioden 2020-2024. Planen gjer greie for dei viktigaste regionale utviklingstrekkja og utfordringane og gir ei vurdering av kva som er langsiktige utviklingsmoglegheiter for fylket.

I skrivande stund held Vestland fylkeskommune på å ferdigstille arbeidet med *Regional plan for klima 2022-2035*. Vestland fylkeskommune har mellom anna eit ambisiøst mål om å redusere direkte klimagassutslepp med mål om netto nullutslepp innan 2030. Planen skal også legge til rette for eit meir klimarobust og berekraftig Vestland.

Då Regional plan for klima 2022 ikkje er endeleg vedtatt, er det formelt sett framleis *Klimaplan for Hordaland 2014-2030* som er gjeldande. Me har likevel valt å legge Regional plan for klima 2022-2035 til grunn då planarbeidet er heilt i sluttfasen.

Gjeldande vassforvaltingsplan for Hordaland er under revisjon og vil bli erstatta av Regional plan for vassforvalting. Planen er eit viktig verktøy for å nå målet om heilsakleg vern og berekraftig bruk av vassmiljøet og vassressursane våre.

Fylkeskommunen arbeider også med å utarbeide Regional plan for fornybar energi, men dette arbeidet er enda i startfasen. Me har difor ikkje lagt denne planen til grunn ved utarbeiding av Etne kommune sin Energi- og klimaplan.

I tillegg er det lagt vekt på ei rekke regionale føringer som er henta frå Regional plan for areal og transport på Haugalandet.

I.5 Kommunale føringer

Kommunestyret vedtok i sak 095/19 at Etne kommune skal oppdatere eksisterande energi- og klimaplan med fokus på FN sine berekraftsmål innan 2022. I same møtet vart det også vedtatt følgjande punkt som vil vere naturlege tema å inkludere i energi- og klimaplanen:

4.9 Ved utbyting av køyretøy i den kommunale bilparken skal ein fasa over til elbilar der det er føremålstenleg

4.11 Etne kommune skal aktivt ta i bruk fleire løysingar med fornybar energi, og skal ha særleg fokus på bruk av solenergi på kommunale bygg. Kommunen skal søka om støtte til tiltaka frå t.d. Enova og/eller andre relevante aktørar.

I sak 057/21 vedtok kommunestyret følgjande:

8. Kommunestyret ber om at solcellepanel på kommunale bygg blir vurdert i samband med kommande klimaplan.(2022)

Utvikling arbeider for tida med å utarbeide ny arealdel til kommuneplan. Plangrep frå ny arealdel til kommuneplan som handlar om energi, klima og miljø er også inkludert i energi- og klimaplanen.

Foto: 2 – Lundal

2. Status i Etne kommune

Gjennom Parisavtalen har Noreg forplikta seg til å redusere klimagassutsleppa sine med 55% innan 2030 i høve til 1990 nivå. Kommunane spelar ei viktig rolle i høve til å nå dette målet, og me i Etne kommune er klare til å ta vår del av den globale dugnaden.

Dei fyrste to hovudmåla i energi- og klimaplanen handlar om at kommunen skal redusere eigne klimagassutslepp i tråd med det nasjonale målet og arbeide målretta for å redusere straumbruken i den kommunale bygningsmassen.

Reduksjon av klimagassutslepp har ikkje vore ein stor prioritet hos kommunen til no, men grunna overgang frå fossile- til elektriske køyretøy er me likevel i gang. I skrivande stund er det krig i Ukraina og energimangel i Europa. Høge straumprisar har tvinga fram endring i straumbruken også hos oss. I september 2022 vart det bestemt å setje ned temperaturen i fleire av dei kommunale bygga, og andre tiltak for å spare straum vert vurdert fortløpende. Det er naudsynt at kommunen no snur seg rundt og ser etter fleire måtar å redusere straumbruken på. Ved å spare straum reduserer ein ikkje berre kommunen sine energikostnadar, men ein frigir også straum på nettet som kan nyttast av andre.

Det tredje hovudmålet i energi- og klimaplanen handlar om at me skal redusere klimafotavtrykket vårt ved å i større grad ta vare på ressursane våre gjennom sirkulære løysingar, redusert materielt forbruk og avfall. I følgje nettenesta *Folkets fotavtrykk* er det årlege fotavtrykket til ein gjennomsnittleg innbyggjar i Etne kommune 10,9 tonn CO₂e. Dette er ikkje berekraftig i eit lengre perspektiv, og utsleppa må reduserast for å unngå ei temperaturstiging på meir enn 1,5 – 2 grader.

Det fjerde og det femte hovudmålet handlar om å førebu samfunnet vårt på klimaendringane som kjem i framtida og å forvalte naturen slik at planter og dyr vert sikra levedyktige bestandar. Prognosane frå Norsk klimaservicesenter varsler om eit våtare Vestland og at ein i framtida vil oppleve meir ekstremnedbør. Samstundes må me førebu oss på auka tørke på sommaren. Klimatilpassing og naturvern må vere fokus ved utarbeiding av nye arealplanar, samt søknad om tiltak og tilskotsordningar.

På dei neste sidene følgjer ulike tabellar og statestikkar med nøkkeltal som seier noko om energi- og klimasituasjonen i Etne kommune.

Straumbruk i den kommunale bygningsmassen i 2020, 2021 og 2022

Tabellen syner straumforbruket i nokre av dei kommunale bygga i 2020, 2021 og 2022. *Tala for 2022 inkluderer berre tidsperioden januar – august (vert oppdatert når desse ligg føre).

Stad	Straumbruk (kWh) 2020	Straumbruk (kWh) 2021	Straumbruk (kWh) 2022*	Gjennomsnitt
Enge barnehage	195 172	231 312	148 718	215 701
Skånevik barnehage	125 562	111 443	85 420	120 909
Enge skule	761 418	685 079	455 233	713 149
Skånevik skule	274 408	279 486	200 572	282 925
Omsorgssenteret i Etne	356 951	279 215	133 497	288 624
Omsorgssenteret i Skånevik	302 150	294 495	178 234	290 580
Tinghuset	262 212	309 544	193 203	286 860
Etne brannstasjon	90 155	99 075	58 148	92 767

Straumbruk i den kommunale bygningsmassen i 2007, 2008, 2009

Tabellen syner straumbruken for dei same kommunale bygga i 2007, 2008 og 2009.

Stad	Straumbruk (kWh) 2007	Straumbruk (kWh) 2008	Straumbruk (kWh) 2009	Gjennomsnitt
Enge barnehage	184 663	186 313	192 051	187 676
Skånevik barnehage*		50 370	64 560	57 465
Enge skule	678 531	714 258	721 831	704 873
Skånevik skule		365 809	379 607	372 708
Omsorgssenteret i Etne*				
Omsorgssenteret i Skånevik		316 450	297 368	306 909
Tinghuset	271 010	338 182	349 367	319 520
Etne brannstasjon				

* Ved Skånevik barnehage er det gjort ei omfattande utviding som har innverknad på straumbruken til bygget. Modulbygg ved Skånevik barnehage vart flytta til Enge barnehage i 2020.

* Ved Skånevik skule er det skifta vindauge og dører (2020).

Den kommunale bilparken

Totalt eig og disponerer Etne kommune 22 køyretøy (ikkje medrekna traktor og graskløpparar). Tabellen under syner kor mange fossile bilar i året som er skifta ut med elbilar. Talet på elbilar som kommunen disponerer kan nyttast som ein indikator på CO₂-utsleppet knytt til bilparken. Så lenge talet på elbilar går opp, og talet på fossile bilar går ned, kan me gå ut frå at utsleppet i CO₂ knytt til den kommunale bilparken vert redusert.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	SUM
Allereie elbil	1	0	2	3	2				8
Planar om utskifting					3	0			4

Sektor	Tal på bilar	Elbilar ved utgangen av 2022	Fossile bilar ved utgangen av 2022
Helse og omsorg	11	9	2
Kultur og oppvekst	2	1	1
IKT	1	1	0
Drift og vedlikehald	8	0	8
Utvikling	1	0	1
Sum	22	11	11

Bilparken til innbyggjarane i kommunen fordelt på drivstofftype (%)

Tabellen nedanfor er henta frå Miljødirektoratet si nettside og viser køyring med personbil fordelt på drivstofftype: [Utslipp av klimagasser i Norges kommuner og fylker - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](http://Utslipp%20av%20klimagasser%20i%20Norges%20kommuner%20og%20fylker%20-%20Milj%C3%B8direktoratet%20(miljodirektoratet.no)).

	2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020
El	0	0	0,1	1,2	1,7	2,6	3,8	4,9	6,7
Bensin	49,4	43,3	37	30,7	29,2	28,3	26,7	26,5	24,8
Diesel	50,6	56,7	62,9	68,1	69,1	69,2	69,5	68,5	68,5

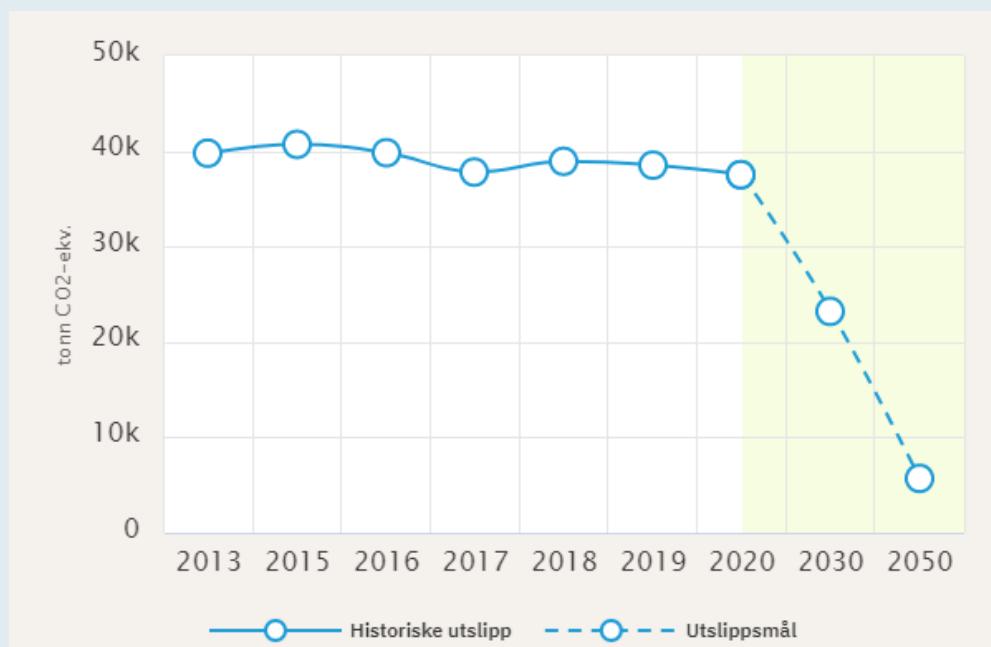
Elektronisk medisineringsstøtte

Det er ei målsetjing for Helse og omsorg å nytte elektronisk medisineringsstøtte i staden for fysisk oppmøte i dei tilfella det er føremålstenleg. Tabellen under syner talet på medisindispenserar som eininga disponerer i 2022, og talet på dispenserar som eininga planlegg å disponere i 2023 og 2025. Korleis bruk av velferdsteknologi er knytt saman med lågare klimagassutslepp, kan ein lese meir om i kapittel 3.1.2 som omhandlar Transport.

	2022	2023	2025
Tal på medisindispenserar i kommunal eige	7	15	20

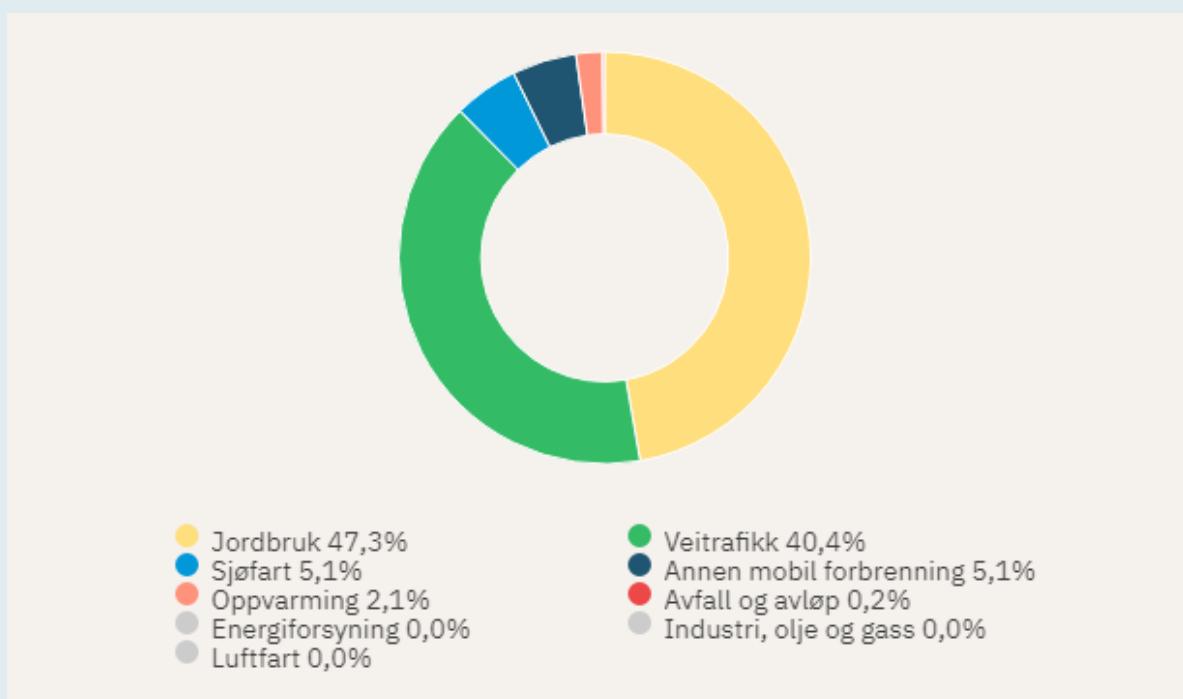
Historisk klimagassutslepp og utsleppsmål fram mot 2030 og 2050

Grafen syner historiske klimagassutslepp for Etne kommune som geografisk område (blå line) samt utsleppsmål for 2030 og 2050 (stipla line).

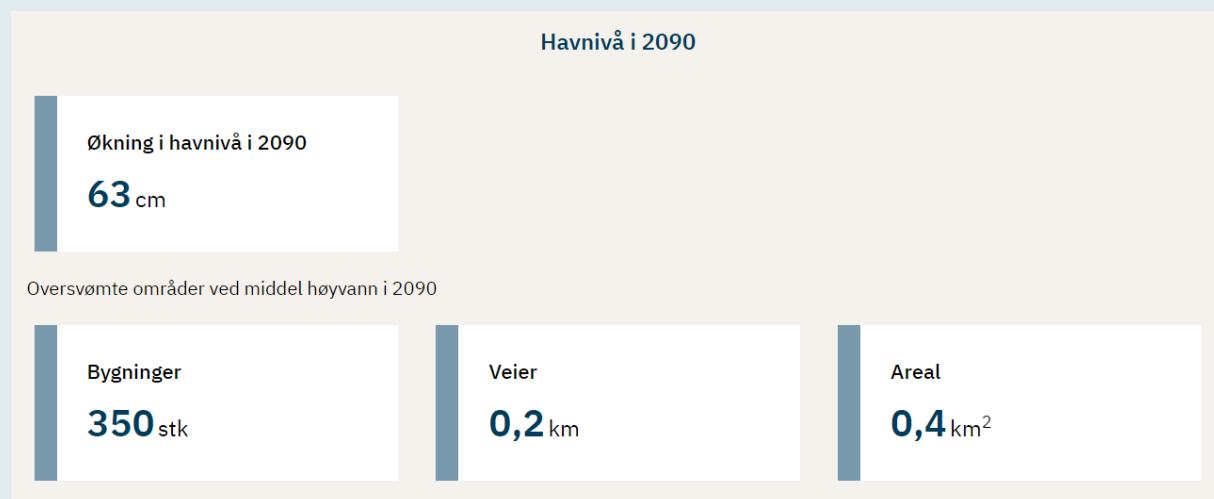
Fordeling av klimagassutslepp i Etne kommune

Grafen syner prosentvis fordeling av klimagassutsleppet som vart slept ut i Etne kommune fordelt på ni ulike sektorar. Grafen inkluderer direkte klimagassutslepp innanfor Etne kommune som geografisk område: [Etne - KBN](#)

Forventa havnivåstigning og stormflo

Utsnitta nedanfor syner forventa havnivåauke i 2090 og område som vil bli svømt over ved middel høgvatn i 2090.

Stormflo i dag og i 2090

Utsnitta nedanfor syner tilhøva ved stormflo (200-års stormflaum) i dag og i 2090.

3. Prioriterte tema, mål og tiltak

3.1 Redusere direkte klimagassutslepp

Hovudmål:

Redusere Etne kommune sine direkte klimagassutslepp med 55% innan 2030 (1990 nivå), og arbeide vidare for å bli eit lågutsleppssamfunn innan 2050.

Arbeide målretta for å redusere straumbruken i kommunale bygg.

Deltema: 3.1.1 – Lågare energibruk

Etne kommune er den største arbeidsgivaren i kommunen med om lag 430 tilsette innanfor mange forskjellige fagfelt. Haldningsskapande arbeid retta mot tilsette og brukarar av kommunen sine tenester, der ein har fokus på å spare straum, er eit viktig bidrag til å nå målet om å redusere straumbruken i kommunen. Gjennom intranettet kan ein på kort tid informere og minne mange om viktigheten av å skru av lys når rom ikkje er i bruk.

Eit viktig grep for å redusere straumbruken vil vere å oppgradere den kommunale bygningsmassen til eit meir energieffektivt nivå. Mange av bygga til kommunen er av eldre dato, og dei færreste er oppgraderte i ettertid. Under følgjer ei liste som syner kommunale bygg, byggår og om det er gjort tiltak for å gjøre bygga meir energieffektive i ettertid.

For å kartlegge vidare kva bygg som har størst potensiale for energisparing og kva tiltak som vil gje størst gevinst, vil det vere naudsynt å hente inn ekstern kompetanse. Vidare må det løystast pengar slik at oppgraderingane kan gjennomførast.

Bygning	Byggjeår	Oppgradert
Skånevik barnehage	1980 / 2012	Barnehagen vart utvida i 2012.
Skånevik skule	1966 / 1980	Delvis. Ved Skånevik skule er det nyleg skifta vindauge og dører.
Skånevik omsorgssenter	1975 / 2002	
Skånevik helsesenter	1974 (renovert)	
Enge barnehage	1996	Ombygging av ei avdeling i 2020, mellom anna skifta nokre vindauge og dører.
Enge skule	1965 / 1999	
Etne helsesenter	1976 / 2021-2022	Mykje av bygningsmassen vart renovert i 21-22, også Etne tannklinik. Skifte av ventilasjonsagggregat, og skifte av fleire lyskjelder til LED.
Tinghuset	1967	
Bygget til Drift- og vedlikehald	1962	
Brannstasjonen i Etne	1957 / 2019	Totalrenovert og utbygd i 2019. Varmepumpe som oppvaringskjelde. Byte av gammal bereder i utleigedel.
Etne Helsesenter	1976	
Bufellesskapet		

Deltema: 3.I.2 –Nye energikjelder

Å oppgradere til meir energieffektive energikjelder vil vere eit viktig bidrag for å redusere straumbruken i den kommunale bygningsmassen.

Arbeidsgruppa for energi- og klimaplan har kartlagt og vurdert energikjelder og oppvarmingssystem i dei kommunale bygga. Under er det lista opp fire bygg som vert vurdert som spesielt aktuelle for ny og meir energieffektiv energikjelde. Bygga er lista opp i vilkårleg rekjkjefølgje. Det er viktig å understreke at denne lista ikkje er uttømmande, og at det truleg også vil vere andre bygg som er eigna for ny energikjelde.

Bygning	Dagens situasjon	Kommentar
Enge barnehage	System for oppvarming er vassboren varme i golva som vert varma opp med elkjele.	Potensial for energisparing knytt til å erstatte eksisterande energikjelde med ei meir energieffektiv kjelde.
Enge skule	System for oppvarming er vassboren varme i golva som vert varma opp med elkjele.	Potensial for energisparing knytt til å erstatte eksisterande energikjelde med ei meir energieffektiv kjelde.
Etne omsorgssenter	Nytt bygg oppført etter TEK 10. Bygget har mellom anna energibrønnar for vassboren oppvarming.	Takflata kan vere aktuell for solcelle/solfangar.
Bufellesskapet i Etne	Relativt nytt bygg som er tilrettelagt med vassboren varme i golva og varma opp med luft-vatn-varmepumpe.	Vurdere potensialet for energisparing knytt til å endre energikjelde.

Slik får me det til i kommunen vår:

Punkt	Tiltak	År	Ansvar
3.1.1.1	Utarbeide klimabudsjett som syner oversikt over dagens klimagassutslepp, og kva tiltak som må gjerast for å redusere utsleppa med 55% innan 2030 (i høve til 1990 nivå).	Vår 2023	Utvikling Økonomi
3.1.1.2	Gjere tilsette medvitne om innhaldet i energi- og klimaplanen og tiltaka i klimabudsjettet. Informere og publisere relevant informasjon på intranett og nettsida til kommunen fortløpende.		Leiarar Kommunikasjon
3.1.1.3	Hente inn ekstern kompetanse og kartlegge kva type «ENØK-tiltak» som vil ha størst effekt ved dei ulike kommunale bygga.	Vår 2023	Utvikling / Drift og vedlikehald
3.1.1.4	Lage prioriteringsliste over «ENØK-tiltaka», undersøkje tilskotsordningar og lage tidsplan for gjennomføringa.	Vår 2023/ haust 2023	Utvikling / Drift og vedlikehald
3.1.1.5	Starte prosessen med å oppgradere kommunale bygg og anlegg til eit meir energieffektivt nivå.	Haust 2023	Utvikling / Drift og vedlikehald
3.1.2.1	Vurdere å erstatte eksisterande energikjelder i kommunale bygg med meir energieffektive kjelder. Til dømes solcelle, solfangarar, varmepumpe.	Haust 2023	Utvikling / Drift og vedlikehald

Deltema: 3.I.3 – Transport

Utvikling arbeidar for tida med å ferdigstille ny arealdel til kommuneplan. I ny plan vil det vere fokus på fortetting og samlokalisering i tettstadane, Skånevik og Etne. Det vert mellom anna opna for fortetting i høgda, men då med krav om reguleringsplan. Nye bustadområde er plassert i gå- og sykleavstand til sentrumsfunksjonar. Ved å legge til rette for gode attraktive bustadområde nær sentrumsområda, håpar me at fleire innbyggjarar vil velje å bu sentrumsnært og dermed kunne nå funksjonar som detaljhandel, skule, barnehage og knutepunkt for kollektivtransport utan å vere avhengig av bil.

Nye næringsområde er lagt til E134 for å hindre auka trafikk inn på sidevegar. Det er også sett krav om at nytablering og utviding av eksisterande detaljhandel berre skal skje innanfor arealføremålet *Sentrumsføremål*.

I Etne kommune har me lang tradisjon for busetnad utanfor sentrumsområda. Det er viktig for innbyggjarane i kommunen vår å få høve til å busetje seg der ein sjølv ønskjer, i nærleiken av familie eller der ein er vaksen opp. Den desentraliserte bustadstrukturen vil difor til ein viss grad bli vidareført ved at ein opnar for noko spreidd utbygging i område avsett til arealføremålet LNF- Spreidd utbygging.

Bilen er, og vil truleg fortsette å vere eit viktig transportmiddel for innbyggjarar og arbeidrar i kommunen. Bilkøyringa må i framtida skje med nullutsleppskøyretøy, og såleis er det viktig med tilgjengelege ladestasjonar. Ny arealdel til kommuneplan set krav om at minimum 10% av parkeringsplassane skal vere tilrettelagt med ladestasjon for elbil ved oppføring av nye tiltak etter plan- og bygningslova. I tillegg må me sikre auka bruk av kollektivtransport, sykkel og gange for å redusere klimagassutsleppa.

Kommunestyret har tidlegare vedtatt at den fossile bilparken til kommunen skal fasast ut og at ein skal gå over til elbilar der det er føremålstenleg. Overgangen til nullutsleppskøyretøy er allereie starta og hausten 2022 er 50 % av dei kommunale bilane elbilar. Kommunen er også godt i gang med installering av ladestasjonar ved dei kommunale bygga. Utbygginga er finansiert med midlar frå tilskotsordninga KLIMASATS.

I åra som kjem vil velferdsteknologi innanfor helse- og omsorgssektoren spele ei viktig rolle for korleis helsetenester vert utført i kommunen. Velferdsteknologi er eit fellesnamn på tekniske installasjonar og løysingar som kan betre den enkelte si evne til å klare seg sjølv i eigen bustad, og bidra til å sikre livskvalitet og verdighet for brukaren. Kommunen er allereie i gang med ulike typar velferdsteknologi. Desse løysingane legg til rette for at brukarar kan få oppfølging av helsepersonell gjennom digitale hjelpemiddel utan at det er behov for fysisk oppmøte av helsepersonell. Løysinga er vurdert til å vere eit viktig bidrag i samband med kommunen sitt mål om å redusere bilkøyring og klimagassutslepp i åra som kjem.

Då Ungdomsrådet i Etne kommune fekk høve til å kome med førehandsuttale til planarbeidet, var attermeldinga klår: **Me ønskjer fleire og meir relevante bussruter slik at me kan kome oss rundt!** Dette syner viktigheita av at kommunen og Vestland fylkeskommune samarbeider om eit godt kollektivtilbod i kommunen!

Slik får me det til i kommunen vår:

Punkt	Tiltak (Gjeld for heile planperioden)	Ansvar
3.1.3.1	<p>I samband med utarbeiding av nye arealplanar skal det vere fokus på fortetting og samlokalisering i sentrumsområda, Skånevik og Etne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planleggje for gode bustadmiljø i gå- og sykleavstand til sentrumsfunksjonar. • Nye næringsområde skal liggje langs E134. • Detaljhandel skal liggje innanfor område avsett til Sentrumsføremål. <p>Ved oppføring av nye tiltak etter plan- og bygningslova skal minimum 10 % av parkeringsplassane leggast til rette med ladestasjon for elbil.</p>	Rådgjevar plan
3.1.3.2	Alle nye kommunale køyretøy som vert kjøpt inn / vert innleidde skal anten vere elbilar eller ha svært låge CO2-utslepp.	Økonomi
3.1.3.3	Halde fram arbeidet med å implementere velferdsteknologi i helse- og omsorgssektoren der det er føremålstenleg.	Helse og omsorg
3.1.3.4	Samarbeide med Vestland fylkeskommune om å sikre eit godt kollektivtilbod.	Ordførar
3.1.3.5	Alltid vurdere digitaldeltaking eller kollektiv transport framfor flyreiser.	Alle
3.1.3.6	Alltid leggje til rette for syklande og gåande. Sykkelparkering skal som hovudregel vere overbygd med tak.	Utvikling

Deltema: 3.I.4 – Klimavenleg landbruk

Landbruksrådgjevarane i kommunen forvaltar tilskotsordninga *Regionalt miljøtilskot i jordbruket* på vegne av landbruksdirektoratet. Føremålet med stønadsordninga er mellom anna å stimulere næringa til å utføre miljøtiltak og nytte meir klimagunstige driftsmetodar. Det kan for eksempel innvilgast stønad til tiltak som hindrar avrenning av næringsstoff og partiklar til vassdrag og kyst eller gjødslingsmetodar som reduserer utslepp av klimagassutslepp til luft. Det er også mogleg å søkje om stønad til klimarådgjeving der bonden saman med ein godkjent klimarådgjevar ser på ein kombinasjon av fleire tiltak for å styrke miljøinnsatsen i drifta. Klimagassutslepp, karbonbinding og klimatilpassing er sentrale stikkord.

Likeins forvaltar landbruksrådgjevarane støtteordninga SMIL på vegne av Statsforvaltaren i Vestland som mellom anna kan nyttast til betre vassmiljø og gjere garden rusta for eit endra klima.

Statsforvaltaren i Vestland har også utarbeida programmet *Regionalt skog- og klimaprogram 2019-2022* som har fokus på å få eit uthaldande og berekraftig skogbruk i Vestland.

Foto: 3 – Ragnhild Underhaug Ness

Slik får me det til i kommunen vår:

Punkt	Tiltak (Gjeld for heile planperioden)	Ansvar
3.1.4.1	Informere og rettleie bønder i samband med klimatiltak i landbruket. Innvilge støtte gjennom dei aktuelle tilskotsordningane.	Rådgjevar landbruk

3.2 Redusere klimafotavtrykket

Hovudmål:

Redusere klimafotavtrykket vårt ved å ta vare på ressursane våre gjennom sirkulære løysingar, redusert materielt forbruk og avfall.

Forbruket i verda er større enn kva som er berekraftig. Ei meir berekraftig utvikling av samfunnet inkluderer at me tek vare på ressursane våre gjennom sirkulære løysingar, at me reduserer det materielle forbruket vårt, held produkta og ressursane i omløp så lenge som mogleg og reduserer mengda med avfall som vert produsert.

Kapittel 3.1 handlar om korleis Etne kommune skal redusere dei direkte klimagassutsleppa sine med 55% innan 2030. Dei direkte klimagassutsleppa tek derimot ikkje omsyn til klimagassutsleppa som skjer i samband med produksjonen av produkta, og difor er det også naudsynt å ha fokus på å redusere dei indirekte klimagassutsleppa (også kalla klimafotavtrykket).

Haugaland Interkommunale Miljøverk, HIM, vart oppretta av eigarkommunane Bokn, Etne, Haugesund, Tysvær og Vindafjord for å utføre lovpålagede oppgåver knytt til renovasjon, gjenvinning, slamrenovasjon og slamhandsaming. HIM skriv på nettsida si at dei er opptatt av berekraft og miljø, og at dei kvar dag har fokus på at me som samfunn skal setje minst mogleg miljø- og klimafotavtrykk. Hushaldningsavfallet i Etne kommune vert sortert som matavfall, papir, glas- og metall og restavfall. Ved Etne Miljøstasjon kan privatpersonar i tillegg levere de fleste typar avfall og handle i HIM sin eiga bruktbu kalla «Skattkammeret». Det er lagt til rette for resirkulering på tinghuset i Etne. Drift og vedlikehald sorterer avfall etter inndelinga: lyskjelder, elektrisk, plast, papir, batteri, maling/kjemikalie og trevirke. Resirkulering er også tema i skulane og barnehagane.

Figur 1 – Lånt frå Innherredrenovasjon.no

Den globale produksjonen av klede og sko står for om lag 8% av verdas utslepp av drivhusgassar. Ved Skånevik barnehage er det frå oktober 2022 sett i gong eit prøveprosjekt med «bytestasjon» der foreldre kan bytte klede som borna har vakse frå. Ordninga er ei samarbeid mellom barnehagen, Samarbeidsutvalet (SU) og Foreldreutvalet (FAU). Samstundes ser Enge barnehage at det er potensiale for å redusere matsvinnet på avdelingane. Begge tiltaka er viktige då dei ikkje berre reduserer klimafotavtrykket, men også bidrar til haldningsskapande arbeid ovanfor barn og unge.

Potensialet for å redusere avfallsmengda er elles stort, og temaet kan inkluderast i dei fleste prosessane i kommunen. Til dømes kan ein setje fokus på temaet i samband med innkjøpsordningar og i den daglege drifta. Forbrukarmakta til kommunane er stor, og det er viktig at kommunane nytta dette som ei moglegheit til å styre mot ei grøn omstilling.

Slik får me det til i kommunen vår:

Punkt	Tiltak (Gjeld for heile planperioden)	Ansvar
3.2.1	Ha fokus på haldningsskapande arbeid retta mot barn og unge.	Oppvekst og kultur
3.2.2	Leggje til rette for og stimulere til auka gjenbruk.	Alle
3.2.3	Arbeide for å redusere avfallsmengda i alle ledd. Arbeide vidare for å auke grada av resirkulering.	Alle
3.2.4	Ha fokus på klima og klimafotavtrykk i innkjøpsordningar.	Alle
3.2.5	Det skal vere ein årleg ryddedugnad i Etne kommune.	Politikk og kommunikasjon

3.3 Trygg og robust kommune

Hovudmål:

Etne kommune skal vere ein trygg plass å bu og eit klimarobust samfunn som er førebudd på konsekvensar av klimaendringane.

Klimaomstilling og det «grøne skiftet» handlar både om korleis ein skal redusere klimagassutslepp og om korleis ein skal tilpasse natur og samfunn til eit endra klima

I Etne kommune kan me forvente oss vesentleg auke i episodar med kraftig nedbør både i intensitet og førekommst. Dette vil igjen føre til meir overvatn, fleire og større regnflaumar, auke i flaumvassføringa og auka fare for jord-, flaum- og sørpeskred. Som følgje av havnivåstiging er det også venta auke i stormflonivåa.

Det er viktig at me allereie no startar arbeidet med å førebu kommunen på klimaendringane som kjem til å møte oss i framtida. Handtering av overvatn, byggegrense til elv og bekk og forventa havnivåstiging må vere tema ved utarbeiding av nye arealplanar. Likeins må ein følgje opp i byggesak i tilfella der det ikkje ligg føre nye arealplanar. I område med aktsemdområda for jord-, flaum-, og sørpeskred må tilhøva greiast ut.

I område som ligg under marin grense og der det er lausmassar i grunn, kan det potensielt sett vere førekommstar av kvikkleire. I slike saker vil det ofte vere naudsynt å krevje dokumentasjon som syner at byggetomta er trygg. Utvikling arbeidar i skrivande stund med eit friskmeldingsprosjekt der føremålet er å friskmelde flest moglege område under marin grense. Slike prosjekt er viktige då dei aukar kunnskapsgrunnlaget til kommunen, samt sparar innbyggjarar for å hente inn grunnundersøkingar dersom det skal førast opp noko i område som vert friskmeldt.

VESENTLEG AUKE	
	Det er venta vesentleg auke i episodar med kraftig nedbør både i intensitet og førekommst. Dette vil også føre til meir overvatn
	Det er venta fleire og større regnflaumar, og i mindre bekkar og elver må ein vente ei auke i flaumvassføringa
	Auka fare som følgje av auka nedbørmengder
	Som følgje av havnivåstiging er det venta auke i stormflonivåa
MOGELEG VESENTLEG AUKE	
	Trass i meir sommarnedbør, kan høgare temperaturar og auka fordamping auke faren for tørke om sommaren
	Kortare isleggingssesong, hyppigare vinterisgangar samt isgangar høgare opp i vassdraga. Nesten isfrie elver nær kysten
	Med eit varmare og våtere klima vil regn oftare falle på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred, og auke faren for våtsnøskred i skredutsatte område
SANNSYNLEG UENDRA ELLER MINDRE	
	Snøsmelteflaumane vil komme stadig tidlegare på året og bli mindre mot slutten av hundréåret
USIKKERT	
	Truleg lite endring
	Hyppigare episodar med kraftig nedbør vil kunne auke frekvensen av desse skredtypane, men hovudsakleg for mindre steinspranghendingar
	Det er ikkje venta at klimaendringane vil auke faren for fjellskred vesentleg

Figur 2 – Norsk Klimaservicesenter

Dei venta klimaendringane vil også ha ei spesiell innverknad på arbeidet til Drift og vedlikehald. Aukande nedbørsintensitet og -mengd krev auka innsats på vedlikehald av veg og vatn- og avlaupsleidningar.

Feilkoplingar der overvatn vert ført inn på kommunen sitt anlegg for spillvatn kan føre til tilbakeslag på anlegget slik at det kjem vatn opp i slukar i hus. Underdimensjonerte overvassleidningar langs vegar fører til utvasking og skade på asfalt. Ved skred over kommunale vegar er Drift og vedlikehald ansvarlege for å sikre området, rydde opp etter skredet og opne vegen att.

Fokus på oppgradering av eksisterande anlegg og førebyggande arbeid vil vere avgjeraende for å sikre infrastrukturen for framtida.

Ved asfalteringsprosjekt vil me framleis prioritere lang levetid på asfalt og legge opp til høg gjenbruk av fresemassar.

Foto: 4 – Roar Bævre

Slik får me det til i kommunen vår:

Punkt	Tiltak (Gjeld for heile planperioden)	Ansvar
3.3.1	<p>Klimatilpassing skal vere tema i alle kommunale arealplanar. Der det ikkje ligg føre nye arealplanar, skal tema følgjast opp i byggesaka.</p> <ul style="list-style-type: none"> Overvatn skal handterast lokalt og fortrinnsvis sikrast avrenning gjennom infiltrasjon i grunnen og opne vassvegar. Byggegrense langs elvar og bekkar må inkludere klimapåslag. Tiltak nær sjø må ta omsyn til forventa havnivåstiging og bølgjepåverknad. Krevje dokumentasjon frå fagkyndig firma i tilfella det er naudsynt. 	Rådgjevar plan Rådgjevar byggesak
3.3.2	Kommunal infrastruktur må oppgraderast slik at ein tar høgde for venta nedbørsmengd i framtida.	Drift og vedlikehald
3.3.3	Ved asfalteringsprosjekt vil me forsette å prioritere lang levetid på asfalt og legge opp til gjenbruk av fresemasse.	Drift og vedlikehald
3.3.4	Informere og rettleie bøndene i samband med tilskotsordningar.	Rådgjevar landbruk

3.4 Sikre naturmangfald

Hovudmål:

Forvalte naturen slik at planter og dyr som finst naturleg i kommunen vert sikra levedyktige bestandar. Oppretthalde variasjonar av naturtypar og landskap.

Naturmangfald og klima er i eit samspel som legg rammene for all menneskeleg aktivitet. Endringar i klima påverkar naturmangfald, og endringar i arealbruk, både på land og i havet, påverkar klima. Denne planen er ikkje ein naturmangfaldsplan, men me har likevel valt å inkludere eit kapittel om naturmangfald for å styrke koplinga mellom naturmangfald og klima.

Landbruksrådgjevarane i kommunen forvaltar stønadsordningar SMIL som kan gje midlar til spesielle miljøtiltak i landbruket.

Tiltaka som er lista opp på neste side er henta frå ny arealdel til kommuneplanen som er under utarbeidning.

Foto: 5 – Erik Kvalheim

Slik får me det til i kommunen vår:

Punkt	Tiltak (Gjeld for heile planperioden)	Ansvar
3.4.1	<p>Naturmangfald skal vere tema i alle kommunale arealplanar. Der det ikkje ligg føre nye arealplanar, skal tema følgjast opp i byggesaka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksisterande elvar og bekkar skal takast vare på og kantsoner bør rustast opp. Bekkelukking er ikkje tillate, og bekkar som er lagt i røyr skal fortrinnsvis takast fram i dagen ved nye tiltak. • Eksisterande bekkar skal bevarast så nært opptil sin naturlege form som mogleg. Det skal visast særleg omsyn der fiskestamma har eit anadromt vandringsmønster (gjeld laks og sjøaure). • Naturbaserte løysingar skal som hovudregel nyttast. Der ein ikkje vel naturbasert løysing, skal valet grunngjenvært. • Gjødselskummar må ligge minimum 50 meter frå sjø og vassdrag. • Myr og andre karbonrike areal skal ikkje nyttast til hus, hyttebygging, vegframføring, massedeponi eller andre utbyggingsføremål. • Det skal takast særskilte omsyn til raudlisteartar, både dyr og planter. Laks, sjøaure og elvemusling skal vere levedyktig i dei elver og bekkar der dei naturleg høyrer heime. Eventuelle tiltak i nedslagsfeltet må ta omsyn til dette. 	Rådgjevar plan Rådgjevar byggesak
3.4.2	Informere og rettleie bønder i samband med tilskotsordningar.	Rådgjevar landbruk
3.4.3	Etne kommune skal framleis verne allereie verna vassdrag. Varig vern skal respekterast og vere evig.	Ordførar, Utvikling

trygg·raus·engasjert

MOT